

Коблянська І.І. Проблемні аспекти становлення процесу стратегічного планування в громадах/ І.І. Коблянська // Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 вересня 2018 р.). – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. – С. 108-110.

Секція: Формування стратегій розвитку регіонів України в умовах євроінтеграції

Коблянська І.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки

Сумського національного аграрного університету

м. Суми, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ГРОМАДАХ

Успішна реалізація реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (децентралізації) в Україні, як такої, що покликана закласти фундаментальну основу для організації дієвого місцевого управління на рівні територіальних громад, є сьогодні одним зі стратегічних пріоритетів держави. У цьому контексті слід підкреслити, що інтегрований сталий розвиток територій неможливо забезпечити без розуміння шляхів розвитку громад у стратегічній перспективі та уміння керівництва і фахівців органів місцевого самоврядування визначати ці стратегічні напрями, пріоритети та перспективи, а також перетворювати стратегічні плани у конкретні проекти розвитку територій. Це, з урахуванням нових ресурсних можливостей, закладає фундамент ефективної системи місцевого самоврядування та може бути розглянуто як інструмент забезпечення «людиноцентристського» змісту локальної політики та відповідного характеру розвитку територій, що відповідає загальноєвропейському підходу. Відтак, питання посилення

спроможності органів влади самостійно розробляти і провадити у дію стратегії розвитку територій є важливим і актуальним.

Результати опитування, проведеного серед фахівців органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) Сумської, Житомирської, Дніпропетровської, Херсонської та Полтавської областей України (20 ОТГ, 3% від ОТГ в Україні за станом на початок лютого 2018 року), свідчать про наявність ряду суттєвих проблем, пов'язаних зі становленням моделі стратегічного планування в громадах.

У ході дослідження встановлено, що більшість представників органів місцевого самоврядування ОТГ із тих, що прийняли участь у дослідженні, розуміють важливість стратегічного планування розвитку територій та ініціювали цей процес – 85 % респондентів; 10 % спираються на загальну стратегію розвитку регіону, тобто самостійно стратегічне планування «скоріше не здійснюють», а в 1 ОТГ цей процес не розпочато взагалі. При цьому лише у 75 % із досліджених ОТГ визначені особи, відповідальні за цей процес. Це є свідченням недостатньо повного розуміння змісту стратегічного планування та його необхідності, а також певної хаотичності організації цього процесу, що безумовно, позначається на його якості.

Більшість респондентів (55 %) зазначили, що під час здійснення стратегічного планування використовують як методичні рекомендації, визначені чинними нормативно-правовими актами, так і розроблені громадськими організаціями. Це свідчить про важливість а також реальну практичну цінність діяльності неурядових структур у цій сфері. На це вказує і той факт, що консультаційна підтримка громадських організацій є досить важливою для представників ОТГ під час реалізації стратегічного планування – 70% респондентів зазначили що звертаються за рекомендаціями до експертів та таких організацій за рекомендаціями. Разом із тим, рівень співпраці органів місцевого самоврядування з науковими та проектними організаціями під час розроблення стратегії розвитку є досить низьким (15 % респондентів).

Всі опитані громади орієнтовані на реалізацію стратегічного планування в майбутньому. Окремі громади (40%) вже затвердили стратегію розвитку, інші - – проходять процедури затвердження (20 %), або ж працюють над її розробленням (40%). При цьому чітка залежність між інтенсивністю процесів децентралізації та наявністю вже затвердженої стратегії відсутня.

Найбільш проблемними аспектами під час розроблення стратегії розвитку для робочих груп були такі: проведення аналізу сильних та слабких сторін, загроз і можливостей, а також визначення стратегічних завдань. Про наявність кожної з цих проблем повідомили 40 % респондентів. Також досить поширеними серед проблемних є питання визначення цілей (для 25 % респондентів), проведення аналізу ризиків (25 %) та розробки плану заходів із реалізації (25 %). У даному контексті слід підкреслити, що ці питання розкриваються у відповідних методичних рекомендаціях [1], але разом із тим, досить поверхнево, неконкретно. Зважаючи на те, що ці аспекти безпосередньо визначають зміст стратегічного планування, а їх якісне опрацювання є запорукою якісно підготовленої стратегії, слід вказати на необхідність доопрацювання відповідних нормативно-правових актів або ж підготовки більш змістовно наповнених методик.

У Методичних рекомендаціях щодо організації планової та прогнозової діяльності в ОТГ [2] зазначено, що систему планових документів ОТГ формують: Стратегія, План соціально-економічного розвитку та «інші документи». Щодо останнього слід наголосити на важливості розроблення Генерального плану і правил землекористування і забудови, які забезпечують формування необхідної земельної бази для того, щоб визначені у Стратегії наміри були реалізовані. Стратегія розвитку при цьому постає як основний документ, який змістовно визначає роботу з підготовки і коригування цільових, соціально-економічних, фінансових програм, генерального плану, а потім і правил землекористування і забудови. У даному контексті слід вказати на те, що отримані результати дослідження свідчать про відсутність системного бачення органів місцевого самоврядування щодо формування документів зі

стратегічного планування розвитку громад. При цьому особливе занепокоєння, на наш погляд, повинен викликати факт розроблення Генерального плану забудови в громадах за відсутності Стратегії розвитку (Херсонська, Сумська області). У таких умовах суттєво зростає ризик «підлаштовування» Стратегії під вже визначені плани використання території чи неузгодженості цих документів. І те і інше свідчить про формальність процесу стратегічного планування розвитку територій. Також не можна не звернути увагу на те, що лише деякі (10 %) громад мають план соціально-економічного розвитку. Це, по-перше, суперечить вимогам чинного законодавства [2], а по-друге, свідчить про нерозуміння ролі та значення цього документу – забезпечувати реалізацію Стратегії.

Досить неочікуваним виявилось те, що визначення моніторингових та контрольних індикаторів було проблемою лише для 15 % респондентів (3 ОТГ). Зважаючи на те, що чітких методичних настанов щодо формування системи моніторингових індикаторів у нормативно-правових актах не надано [1], можна припустити, що відсутність проблемного характеру даного аспекту підготовки стратегії свідчить скоріше, про певне нехтування ним.

Підсумовуючи викладене вище, слід вказати на те, що стратегічне планування в ОТГ досі не набуло системного характеру, як свідчить розрізнений та непослідовний характер формування відповідних документів; надалі зберігається формальний підхід до процесу стратегічного планування та розроблення стратегії. Вирішення цих проблем потребує удосконалення нормативно-правової основи стратегічного планування розвитку громад, а також посилення співпраці органів місцевого самоврядування із громадськими інституціями та науковими організаціями щодо розвитку ефективної системи стратегічного планування, у відповідності до інтересів мешканців громад.

Література:

1. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів

заходів з їх реалізації: Наказ Мінрегіонбуду України від 31.03.2016 № 79. –
Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16>

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: Наказ Мінрегіонбуду України від 30.03.2016 N 75. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16>